

Historické letopočty

Pročítáme-li staré letopisy, kroniky nebo historické publikace, narazíme často na celou řadu důležitých letopočtů, které znamenaly mnoho pro stát a pro národ, někdy třeba pouze jen pro určitý kraj, oblast nebo některé místo. Bez zajímavosti nejsou ani naše místní letopočty u nás na Turnovsku a v okolí. Tak např.:

Kolem roku **1250** byl založen Turnov. Do roku **1538** nad městem panovala dvojí vrchnost. V létech **1538 - 1547** došlo sjednocení pod pány z Vartemberka, **15**
48 - 1552
vládla komora královská,
1552 - 1556
Šeb. ze Schöneichu, roku
1556
vykoupil Adam z Vartemberka.

Roku **1565** se jeho synové o Turnov dělí. Turnov se rozpadá na čtyři díly. Nad jednou čtvrtinou panuje hrabě Jáchym Ondřej Šlik, roku **1615** nad třemi čtvrtinami Albrecht Jan Smiřická, od roku **1620 a 1621** (konfiskace) rod Valdštejnů, od roku **1821** do roku **1848** rod Lexy, rytmistra z Aehrenthalu.

Turnovská radnice byla vystavěna roku **1526**, obnovena **1620** a poté v roce **1894**. Děkanský kostel sv. Mikuláše se poprvé připomíná r. **1357**, ale 20. dubna **1707** vyhořel, obnoven byl až roku **1722**.

Dominikánský klášter v Turnově byl vypálen roku **1424**. S ním shořel i chrám Panny Marie, obnovený pak v půli 16. století. Ale roku

1643

vyhořel znovu a byl jen nuzně opraven. Po odstranění provizorního kostela bylo roku

1825

započato s novou stavbou.

Františkánský klášter na turnovském náměstí byl dokončen roku **1655**, ale už 20. dubna **1707** vyhořel. Dne 8. prosince

1803

vyhořel klášterní kostel. V Turnově řádilo několik zhoubných požárů. Tak to bylo 17. dubna

1538,

dále roku

1643

a také 20. dubna

1707.

Poprvé vyhořelo v Turnově 205 domů, podruhé 122 a potřetí 177 domů.

Roku **1390** byl král Václav IV. pánem poloviny Turnova, Rohozce a Zbirohu. Týž král v roce **1393**

akazuje německým kupcům jezdit přes Frýdlant a Turnov do Prahy, jelikož se tudy vyhýbali staré zemské silnici na úkor Žitavským. Okolo 10. března roku

1424

dobyl Jan Žižka Turnov. Dne 26. května

1468

vtrhli Lužičané od Žitavy přes Český Dub a Mnichovo Hradiště k Turnovu. Tato města lehla popelem, právě tak i Kněžmost.

Dne 27. června **1497** vyžádali si páni turnovští na králi pro své město dva jarmarky osmidenní, počínající vždy v úterý před sv. Janem Křtitelem a před Narozením Panny Marie. K tomu jim král přidal (14. ledna **1500**), že sousedé tři neděle v čase jarmarečným mohli vybírat královské clo pro sebe na opravu cest a mostů. Vždy ve středu byl menší trh na rynku - týdenní - (r **1503** „od starodávna“), kde sedávali měšťané a prodávali. Z místa se platilo pánovi tzv. tržné.

Roku **1500** získala turnovská obec ke svému užitku obchod solní (prodej soli). Roku **1509** se stavěly hradby a brány, protože byl v sutinách od roku

1468.

Dne 15. července

1531

obnovil Ferdinand Turnovanům nejen privilegium na clo, ale rozšířil jeho platnost na celý rok. A 8. února

1538

udělil Turnovu privilegium na třetí jarmark o středopostí.

V roce **1548** byl uzavřen turnovský bratrský sbor a všechny věci v něm byly zkonfiskovány. Až teprve v roce **1575** otevřeli si turnovští Bratři svůj nový sbor.

Roku **1680** řádil v celém Turnově hrozný mor. V roce **1757** byli Prušáci návštěvou v Turnově a donesli sem zřejmě další zhoubnou nemoc, a to tyfus.

Pokračujeme druhou sérií historických letopočtů. Dnes se už nebudeme zabývat samotným městem Turnovem, ale zaměříme se na jeho širší okolí (Rovensko pod Troskami, Český Dub, Hodkovice, Svijany, hrady a zámky apod.).

Město Rovensko pod Troskami bylo založeno před rokem **1400**, ale poprvé se připomíná v roce **1407**. Tamní kostel sv. Václava

na Týně s původní presbyteří je někdy ze druhé poloviny

14. století

a jediná loď je potom ze století šestnáctého, přesněji z roku

1570.

Ve zmíněném kostele je náhrobek pana Jana Smiřického z roku

1509

a křtitelnice z roku

1575.

Český Dub byl založen již ve **století třináctém** při komendě řádu sv. Jana. Poprvé se připomíná s kostelem v roce **1290**, stejně jako Světlá pod Ještědem.

Ve 14. století

převládal název města pouze „Dub“. V roce

1420

byly řádové statky připsány Janovi z Ralska a z Vartemberka. Komenda dubská byla přeměněna na zámek.

V **16. století** patřil Dub (do roku **1547**) Vartemberkům, **1547 - 1591** pánům z Oprštorfu, **1591 - 1621**

Smiřickým,

1621 - 1634

Albrechtovi z Valdštejna,

1635 - 1941

hraběti Isolanimu, jehož dcera Regina vstoupila do kláštera sv. Augustina ve Vídni a v roce **1653**

darovala mu panství. Klášter sv. Augustina držel dubské panství do roku

1782,

potom přešlo pod náboženský fond. Od roku

1838

je vlastnila rodina Rohanů.

V létech **1468, 1647 a 1694** bylo městečko Dub vypáleno. Dubská radnice pochází z let okolo roku **1560**. Hřbitovní kaple byla založena v roce **1681**. Před radnicí byl vybudován morový sloup v roce **1723**.

Před rokem **1400** vzniklo na Frýdštejnsku městečko Hodkovice nad Mohelkou. V **15. století** zaznamenáváme na Trosecku městečko Čimyšl, na Skalsku pak Žantov (nynější Doubravice). Zakrátko byly obě tyto lokality pouhými vesničkami.

Ve **13. a 14. století** dochází v naší krajině ke stavbě řady hradů. Tak kolem roku **1270** to byl např. hrad Valdštejn (u Turnova) a hrad Rotštejn (pod Kozákovem). V roce

1300

je zaznamenán vznik Rohozce a Chlumu. Kost vznikla v létech

1346 - 1349,

Kavčiny v roce

1350,

Frýdštejn v roce

1360.

Majestátné Trosky, symbol Českého ráje a datují již před rokem

1390.

Kolem roku **1428** zašel požárem hrad Rotštejn a roku **1442** byl od okolního panstva rozbořen hrad Zbiroh u Malé Skály. Potom okolo roku

1560

byl požárem zničen hrad Frýdštejn a kolem roku

1600

stejným způsobem zašel Valdštejn. Připomeňme si, že roku

1427

byl na něm vězněn Zikmund Korybutovič. Počátkem

třicetileté války

došly ke zkáze Trosky.

Věnujme se dnes dalším velmi vzácným a zajímavým letopočtům z naší regionální historie na Turnovsku a v okolí. Povšimneme si zejména řady panství v tomto kraji (Svijany, Hrubý Rohozec, Hrubá Skála aj.). Svou pozornost zaměříme také na celou řadu kostelů a seznámíme se s letopočty, jak jednotlivé kostely vznikaly, jak byly obsazovány faráři apod.

Tak Svijany - dvůr kláštera Hradiště, se připomínají poprvé roku **1346**. Od roku **1420** to bylo příslušenství panství Maloskalského. Klášter Hradiště byl vypálen Orebity roku

1420.

Ty vedl P. Krušina z Lichtmburka na Kumburku. Od roku

1565

byly Svijany sídlem nového panství. Zámek tu byl vystavěn roku

1578

a kaple roku

1768.

Hrubý Rohozec od roku **1383** patřil koruně české (Václav IV.), od roku **1422** (s přestávkami) do roku

1468

pánům z Michalovic, v létech

1468 - 1502

pánům z Cimburka, v létech

1502 - 1538

pánům z Krajku, Cimburka a Šelmberka. Potom v létech

1538 - 1621

(s přestávkou) patřil Hrubý Rohozec Vartemberkům. V roce

1621

koupil rohozecké panství Albrecht z Valdštejna a ten je postoupil v roce

1628

hraběti Mikuláši des Fours. Kolem roku

1640

byl postaven na pozemcích vesnice Rohozec panský dvůr nazvaný Malý Rohozec. Záhy se stal sídlem malého panství, které už ale v letech

1686 - 1831

patřilo opět k Rohozci (Hrubému).

Na Hrubé Skále vládli do roku **1371** zakladatelé, tj. páni z Valdštejna. Dále to byli od roku **1371** páni z Pardubic, od roku

1395

Petr z Vartemberka, od roku

1406

biskup litomyšlský,

1416 - 1456

páni z Jenštejna. Po nich sem přišli Zajícové z Hazmburka, po roce

1492

Svojanovští z Boskovic, po roce

1512

Smiřičtí, poslední Jindřich Jiří (slabomyslný) + roku

1630.

Po něm se ujal poručení Albrecht z Valdštejna, jehož rodu panství Hrubá Skála zůstalo i po roce

1634.

Roku

1821

je koupil Jan Lexa, rytíř z Aehrenthalu. Po ničujícím ohni v roce

1710

byl hrad Hrubá Skála přestavěn na zámek, který byl pak ještě nově upravován v roce

1859

a v roce

1925.

Za nejstarší chrámovou stavbu v našem kraji je pokládán románský kostelík v Nudvojovicích.

Byl založen někdy okolo roku **1200**. Potom to byl i kostel v Letařovicích a ve Vlastibořicích.

Kostel v Hlavici se připomíná již ve

14. století, nově byl pak

vystavěn za faráře Hagenmüllera (1743 - 1772) asi do roku

1759.

Chrám sv. Matěje na Hrušnici byl do **15. století** farním kostelem, později filiálním k Turnovu. V nijak upřesněné době byl částečně přestavěn, další úprava pak byla v roce

1894

(po požáru v noci ze 3. na 4. srpna

1890

).

Jeníšovický chrám byl farním kostelem již v dobách předhusitských. Od roku **1420** do roku **1728**

yl filiálním kostelem k faře ve Bzí u Železného Brodu. V létech

1728 - 1744

byl stavěn současný kostel a obnovena zdejší fara.

V létech **1683 až 1688** byla postavena kaple v Jílovém u Hodkovic. Kostel v Letařovicích byl ještě roku

1439 farní, od té doby pak filiální k Českému Dubu.

Přepeřský kostel je z roku

1550, kaple na Valdštejně z

roku

1722, kostelík sv.

Josefa na Hrubé Skále z roku

1812.

Fara ve Světlé pod Ještědem byla obnovena roku

1763,

předtím byl zdejší kostel dlouhou dobu osiřelý.

Kostel sv. Kateřiny ve Vlastibořicích byl ve **14. století** farní, do **války třicetileté** byl občas spravován farářem, pak administrován z Mnichova Hradiště a z Turnova. V roce

1688

byla zde opět zřízena fara. Kostel ve Vyskři byl do

husitských válek

farním, od roku

1798

lokálií, ale od roku

1858

opět kostelem farním.

Dnes dokončujeme výčet nejrůznějších historických letopočtů, kterými se psaly dějiny naší českorajské krajiny i blízkého jejího okolí. Dnes se ještě naposledy podíváme na řadu zajímavých a poučných historických dat, která k nám přinesla celou řadu změn a různých událostí a měla velký význam našich předků v oněch historických dobách, o kterých jsme si ve čtyřech pokračováních vyprávěli.

Roku **1436** zapsal císař Zikmund dvůr Svijany Heníkovi z Valdštejna, seděním na Vranově. Téhož roku Zikmund zapsal za prokázané služby Bohuši z Kováně, seděním na Frýdštejně, švagrovi Heníkovi, část statků kláštera cisterciáckého v Hradišti v 1.000 kopách. Byly to: Svijanský Újezd, Loukov, Podolí, Břehy, Pěňčín, Vitanovice, Padařovice, Střížovice, Soběslavice a Drahotice. Bohuš z Kováně zemřel v roce **1440**, ale jmenované obce při Frýdštejně již zůstaly.

Roku **1610** byl Jáchymem Ondřejem Šlikem, luteránského vyznání, vystavěn farní kostel v Loukově. Dne 24. dubna **1643** dobyli Švédové město Turnov, notně jej vydrancovali a vykradli. Nejinak se vedlo okolním vesnicím, jako byly: Přepeře, Příšovice, Svijany a patrně i Svij. Újezd. Přitom prý se strhla u Svijan bitka císařských vojsk se Švédy pod Torstensonem. Ten měl svůj hlavní stan v Loukovci od 25. dubna do 12. května **1643**.

Roku **1652** byla vydána tzv. „Berní rolle“ za účelem výměry pozemkové daně. Roku **1744** vtrhli do naší krajiny Prusové. Roku

1771

bylo dvorním dekretem ze dne 11. prosince nařízení označení domů popisnými čísly. Do té doby žádný dům své číslo neměl a lidé je jmenovali jenom podle některého z jejich majitelů. Následkem neúrody byl u nás v roce

1771

nesmírný hlad a bída.

Dne 13. srpna **1775** byl vydán nový robotní patent. Ve stejném roce byli od Turnovanů poraženi vzbouření sedláci u Hruštic. Roku **1785** bylo u nás provedeno měření pozemků a vydán tzv. Josefínský katastr. Roku

1794

bylo na Svijansku pozdvižení sedláků, organizované sedlákem Pickem z Mohelnice a Burjánkem z Příšovic.

Dekretem svijanské vrchnosti ze dne 4. října **1794** bylo poddaným povoleno přeměnit si naturální robotu v peněžitou náhradu. Na rýnský zlatý kontribuce mělo připadnout dva zlaté a osm krejcarů náhrady.

Císařským patentem ze dne 20. února **1811**, vyhlášeným 15. března, byl prohlášen tzv. státní bankrot, kterým se hodnota tehdejší konvenční mince snižovala na pětinu. Stát nahradil za 1.000 milionů bankocetlí jenom 212 milionů tzv. šajnů. Tato měna byla zvána též měnou vídeňskou. Tím bylo mnoho obyvatel přivedeno na mizinu. Toho roku byla neobyčejná neúroda a poněvadž obilí mělo vysokou cenu, mohl např. ve Svij. Újezdě sedlák Jiří Picek, otec spisovatele Václava Jaromíra Picka, který právě ujal živnost, zaplatit celých 800 šajnů za selskou usedlost jednou jedinou fůrou obilí, kterou dovezl do trhu, ve znehodnocených penězích.

Roku **1815** byla stavěna říšská silnice od Podolí na Pyram v Ohrazenicích za přispění poddaných. Roku **1818** nastalo opět jedno pozdvižení sedláků na Svijansku. Tentokrát je vedli jako vůdci Kroupa z Březiny a Zezule ze Zásady. Roku

1822

dal kníže svijanským úřadem ohlásit výkup z roboty. Výkupní cena činila 1.000 zlatých za 156 potažních dnů v roce.

V létech **1856 - 1858** byla stavěna železniční trať z Pardubic do Liberce, která vedla přes Semily a Železný Brod, i přes Turnov na Hodkovice. Konečně byla dostavěna v roce

1864

také železnice Turnov - Kralupy nad Vltavou, otevřena pro veřejnost roku

1865

. Stavební náklad na ni činil 6,365.882 zlatých.

Roku **1882** byla dobrá úroda, ve žních však pro dlouhé deště všechno obilí vzrostlo, takže se mohlo péci pečivou pouze z mouky smíšené s uherskou. Od té doby se datoval silný dovoz uherského obilí a mouky. V říjnu roku **1890** bylo objeveno předhistorické pohřebiště u Svijan. V roce **1904** byla dostavěna železniční trať z Jičína do Turnova (tzv. jičínská lokálka).